

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Рэктар УА «Беларускі дзяржаўны
ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

_____ Ю. П. Бондар

«_____» _____ 2013 г.

Рэгістрацыйны № ВД-_____/вуч.

**УВОДЗІНЫ Ў СПЕЦЫЯЛЬНАСЦЬ
І ІНФАРМАЦЫЙНАЯ КУЛЬТУРА СПЕЦЫЯЛІСТА**

*Вучэбная праграма
на спецыяльнасці 1-18 01 01 Народная творчасць
(на напрамках), напрамку спецыяльнасці
1-18 01 01-05 Народная творчасць (фальклор)*

Мінск
БДУКМ
2013

Складальнік

В. В. Калацэй, загадчык кафедры этналогіі і фальклору ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат культуралогіі, дацэнт

Рэцэнзенты:

Т. В. Валодзіна, загадчык аддзела фалькларыстыкі і культуры славянскіх народаў дзяржаўнай навуковай установы «Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі», доктар філалагічных навук, дацэнт;

І. М. Грамовіч, дацэнт кафедры беларускай народна-песеннай творчасці ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат педагагічных навук, дацэнт

Рэкамендавана да зацвярджэння:

кафедрай этналогіі і фальклору ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 11 ад 18.05.2012 г.);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 1 ад 24.09.2012 г.)

Адказны за рэдакцыю *В. Б. Кудласевіч*

Адказны за выпуск *В. В. Калацэй*

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная дысцыпліна «Уводзіны ў спецыяльнасць і інфармацыйная культура спецыяліста» стварае перадумовы для засваення розных аспектаў комплексу тэарэтычных («Вусная народная творчасць», «Прафесійная педагогіка», «Сацыяльна-культурная дзейнасць») і практычных («Методыка арганізацыі фальклорнай дзейнасці», «Фальклорны практыкум») дысцыплін і забяспечвае фарміраванне базы тэарэтычных ведаў, неабходных пры праходжанні вытворчай і канцэртна-выканальніцкай практыкі. Ва ўзаемадзеянні названых агульных дысцыплін і профільных практыкумаў вучэбная дысцыпліна «Уводзіны ў спецыяльнасць і інфармацыйная культура спецыяліста» акумуляіруе прынцыпы аптымальнай арганізацыі навучання ва ўніверсітэце і разглядае інавацыйныя тэхналогіі ўкаранення вынікаў адукацыі ў сучасную сацыякультурную практыку.

Мэта дысцыпліны – засваенне метадаў, уменняў і навыкаў у галіне арганізацыі навучання ва ўніверсітэце.

Задачы дысцыпліны:

- азнаямленне са спецыфікай адукацыйнай дзейнасці будучага спецыяліста па народнай творчасці;
- удакладненне месца розных відаў навучання (аўдыторнага, пазааўдыторнага) у падрыхтоўцы да будучай прафесійнай дзейнасці;
- азнаямленне са спецыфікай структуры, арганізацыі і кіравання адукацыйным працэсам.

У выніку вывучэння дысцыпліны «Уводзіны ў спецыяльнасць і інфармацыйная культура спецыяліста» студэнт павінен *ведаць*:

- асноўныя тэарэтычныя паняцці, якія разглядаюцца ў межах дысцыпліны;
- структуру, гісторыю, асновы арганізацыі навучання, навукова-даследчай і самастойнай работы;
- асноўныя патрабаванні да спецыялістаў галіны практычнай фалькларыстыкі, іх месцы працы ва ўстановах сацыякультурнай сферы;
- свае правы і абавязкі;

умець:

- вырашаць пастаўленыя прафесійныя задачы арганізацыйнага і даследчага планаў;

- рацыянальна арганізоўваць працу, свой працоўны час;
- валодаць навыкамі вывучэння і засваення вучэбнага матэрыялу;
- працаваць з літаратурай, карыстацца бібліятэкамі, сеткамі Інтэрнэт, фальклорнымі архівамі.

Тэхналагічны інструментарый выкладання дысцыпліны прадстаўлены наступнымі педагагічнымі метадамі навучання:

- па крыніцы перадачы і ўспрымання інфармацыі: вусныя (гутарка, апавяданне), наглядныя (знаёмства з дэпаніраваным навукова-метадычным фондам, з аўдыя-, відэаматэрыяламі), практычныя (пісьмовыя аналітычныя работы і вучэбна-метадычныя распрацоўкі);

- па характары пазнавальнай і праектнай дзейнасці: рэпрадуктыўныя, прадуктыўныя, пошукавыя, творчыя;

- па відах вучэбных заняткаў і дыдактычнай задачы: тлумачэнне, практыкаванне, аналіз, замацаванне.

Самастойная работа студэнтаў накіравана на замацаванне тэарэтычных ведаў і практычных уменняў па дысцыпліне і ўключае наступныя заданні: работа з даследчай і вучэбна-метадычнай літаратурай; фарміраванне медыятэк; работа з дакументацыяй па выяўленні і наданні статусу гісторыка-культурнай спадчыны; прагляд відэаматэрыялаў паводле спецыфікі працы, наведванне канцэртаў, выставак народнай творчасці.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне дысцыпліны «Уводзіны ў спецыяльнасць і інфармацыйная культура спецыяліста» ўсяго прадугледжана 118 гадзін, з якіх 62 гадзіны – аўдыторныя заняткі (36 г. – лекцыі, 20 г. – практычныя заняткі, 6 г. – семінарскія заняткі).

Рэкамендаваныя формы кантролю ведаў – залікі, экзамены.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін			
	усяго	лекцыі	практ.	семінар. зан.
Уводзіны	2	2		
Тэма 1. Арганізацыя і структура ўніверсітэцкай адукацыі	6	4	2	
Тэма 2. Прафесійная дзейнасць спецыялістаў сацыякультурнай сферы	6	4	2	
Тэма 3. Мадэль спецыяліста ў галіне практычнай фалькларыстыкі	6	4	2	
Тэма 4. Кваліфікацыйная характарыстыка спецыяліста па фальклоры	8	4	2	2
Тэма 5. Арганізацыя адукацыйнага працэсу	12	6	4	2
Тэма 6. Навукова-даследчая і самастойная работа студэнта	12	6	4	2
Тэма 7. Інфармацыйная культура спецыяліста па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны і практычнай фалькларыстыцы	10	6	4	
Разам...	62	36	20	6

ЗМЕСТ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Уводзіны

Дэфініцыі «адукацыя», «спецыяльнасць», «напрамак спецыяльнасці», «спецыялізацыя», «народная творчасць», іх этымалогія і значэнне. Творчы працэс як складовая эстэтычнага пераасэнсавання Сусвету і як частка жыццезабеспячэння чалавека. Паходжанне асноўных відаў і жанраў мастацтва і навучанне ім. Першыя ўніверсітэты Сярэднявечча. Заснаванне, статус, правы і самакіраванне еўрапейскіх універсітэтаў, Віленскага і Маскоўскага ўніверсітэтаў. Навучанне ва ўніверсітэце як сродак развіцця асобы студэнта, авалодання ім сістэмай ведаў і ўменняў, фарміравання яго маралі і эстэтычных ідэалаў.

Тэма 1. Арганізацыя і структура ўніверсітэцкай адукацыі

УА «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»: гісторыя, структура, прыярытэты мастацкай і этнамастацкай адукацыі. Спецыфіка работы адміністрацыйных адзінак універсітэта. Тры адміністрацыйныя ўзроўні структуры ўніверсітэта: адміністрацыя ўніверсітэта (рэктар, рэктарат), факультэта (дэкан, намеснікі дэкана, работнікі дэканата), кафедры (загадчык, прафесарска-выкладчыцкі склад). Асноўныя вучэбныя і навуковыя падраздзяленні ўніверсітэта – агульнаўніверсітэцкія і спецыяльныя кафедры. Самакіраванне ў вышэйшай школе. Асаблівасці студэнцкага самакіравання.

Тэма 2. Прафесійная дзейнасць спецыялістаў сацыякультурнай сферы

Прынцыпы сацыяльна-культурнай дзейнасці: гуманізацыя працэсаў выхавання і навучання, свабода творчай дзейнасці і самаразвіцця культурных працэсаў, адмова ад манапалізму ў культуры, усеагульная масавая культуратворчасць, дыялектычнае адзінства і пераемнасць культурна-гістарычнага, нацыянальна-этнічнага вопыту, традыцый і навацый, спалучэнне дзяржаўных і грамадскіх пачаткаў у арганізацыі культурнай дзейнасці. Сацыякультурная сфера як сукупнасць грамадскіх інстытутаў: устаноў мастацтва, устаноў культуры, навукова-асветных устаноў, забаўляльна-камерцыйных устаноў, санаторных і спартыўных устаноў, мастацка-адукацыйных устаноў,

устаноў культуры новага тыпу. Характар дзейнасці спецыяліста сацыякультурнай сферы.

Тэма 3. Мадэль спецыяліста ў галіне практычнай фалькларыстыкі

Мадэль спецыяліста: да чаго павінен быць прыгодны спецыяліст у галіне практычнай фалькларыстыкі: мэты, сэнс, умовы яго дзейнасці, яго функцыі і асноўныя навыкі, неабходныя для прафесійнай дзейнасці. Функцыі, да выканання якіх падрыхтаваны спецыяліст у галіне практычнай фалькларыстыкі: адаптацыйная, развіццёвая, адукацыйная, культураарыентуючая, культураахоўная, рэкрэацыйна-аздараўленчая, камунікатыўная. Якасці, якімі валодае спецыяліст у галіне практычнай фалькларыстыкі: кампетэнцыі (сацыяльна-асобасная, агульнапрафесіянальная, спецыяльная) і прафесіянальная гатоўнасць (арганізацыйныя здольнасці, кампетэнтнасць кіраўніка, прадпрымальнасць, духоўна-маральная накіраванасць актыўнасці, духоўнасць і адказнасць, прыярытэт духоўна-маральных асноў у прафесійнай дзейнасці, арыентаванасць на лепшыя ўзоры сусветнай і айчыннай фалькларыстыкі).

Тэма 4. Кваліфікацыйная характарыстыка спецыяліста па фальклоры

Паняцце «кваліфікацыя» як адлюстраванне якаснага боку падрыхтоўкі спецыяліста. Месца спецыяліста ў грамадскай вытворчасці, складанасць і характар працы як ўмовы, якія вызначаюць кваліфікацыю. Узровень прафесіяналізму спецыяліста сацыякультурнай сферы і фактары, якія яго вызначаюць. Прафесійна значныя якасці спецыяліста сацыякультурнай сферы: праекцыйна-канструктыўныя, арганізатарскія, камунікатыўныя, гнасеалагічныя, маральныя. Спецыяліст па народнай творчасці як яе даследчык, ахоўнік і транслятар.

Тэма 5. Арганізацыя адукацыйнага працэсу

Тыпавыя і вучэбныя планы і расклад заняткаў, іх асаблівасці ва ўніверсітэце культуры і мастацтваў. Формы арганізацыі адукацыйнага працэсу ўстанова вышэйшай адукацыі: тэарэтычныя (лекцыя, семінар, курсавая і дыпломная работа, кансультацыя, вучэбная экскурсія), практычныя (лабараторна-практычныя заняткі, практыкумы), камбінаваныя (педагагічная і

вытворчая практыка), кантрольныя (калёквіум, залік, экзамен). Улік і ацэнка ведаў студэнтаў як сродкі кіравання вучэбнай працай студэнта і якасцю навучання. Бягучы, тэматычны, выніковы віды ўліку ацэнкі ведаў. Курсавыя работы, экзамены і залікі. Дзяржаўныя экзамены і дзяржаўныя экзаменацыйныя камісіі. Дыпломныя праекты, звязаныя з народнай творчасцю.

Тэма 6. Навукова-даследчая і самастойная работа студэнта

Павышэнне ўзроўню адукацыі і фарміраванне навукова-матэрыялістычнага светапогляду студэнтаў як вынік атрымання за час навучання ва УВА навыкаў самастойнай работы і засваення метадаў арганізацыі і выканання навуковых даследаванняў. Асаблівасці навуковай дзейнасці студэнтаў. Здольнасці да навуковай работы як умова паступлення ў магістратуру і аспірантуру. Студэнцкія навуковыя супольніцтвы. Самастойная работа студэнтаў (СРС) як форма адукацыйнага працэсу. Віды індывідуальнай і групавой самастойнай работы. Формы педагагічнага кантролю СРС. Модульна-рэйтывагая сістэма арганізацыі самастойнай работы студэнтаў і кантролю ведаў.

Тэма 7. Інфармацыйная культура спецыяліста па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны і практычнай фалькларыстыцы

Інфармацыйная культура спецыяліста як аб'яднанне назапашанай грамадствам сацыяльнай інфармацыі, інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый, масавасці выкарыстання інфармацыі ў грамадстве і яе даступнасці для асобы. Структура інфармацыйнай культуры асобы як аб'яднанне культуры інфармацыйных паводзін і культуры інфармацыйнай дзейнасці з культурай збору/пошуку інфармацыі. Інфармацыйна-метадычныя асновы метадыкі збірання беларускай народнай вусна-паэтычнай творчасці. Канвенцыі аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА як гарантыя жывога бытавання традыцыі. Інфармацыйная аснова выяўлення і надання статусу гісторыка-культурнай спадчыны элементам побытавай і светасузіральнай народнай культуры.

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. *Болонский* процесс : нарастаючая дынаміка і своеобразие / под науч. ред. В. И. Байденко. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2002. – 408 с.

2. *Восточнославянский* фольклор : словарь науч. и нар. терминологии / редкол.: К. П. Кабашников (отв. ред.) [и др.]. – Минск : Навука і тэхніка, 1993. – 478 с.

3. *Высшее* образование Республики Беларусь : нормативно-правовое регулирование : сб. норм.-прав. актов / сост. И. В. Титович [и др.]. – Минск : РИВШ, 2006. – 222 с.

4. *Говард, М.* Сучасная культурная антрапалогія / М. Говард ; пад рэд. П. Церашковіча. – Мінск : Тэхналогія, 1995. – 478 с.

5. *Кабашнікаў, К. П.* Методыка збірання беларускай народнай вуснапаэтычнай творчасці / К. П. Кабашнікаў ; АН БССР, Ін-т МЭФ. – Мінск : Навука і тэхніка, 1978. – 47 с. : іл.

6. *Паўлава, С. А.* Уводзіны ў спецыяльнасць : метадык. дапам. / С. А. Паўлава. – Мінск : БДУКМ, 2009. – 56 с.

7. *Помнікі* этнаграфіі : Методыка выяўлення, апісання і збірання / Беларус. добраахвотнае т-ва аховы помнікаў гіст. і культуры. Сектар этнаграфіі ІМЭФ АН БССР ; пад рэд. В. К. Бандарчыка. – Мінск : Навука і тэхніка, 1981. – 150 с. : іл.

8. *Хейзинга, Й.* Homo ludens. В тени завтрашнего дня / Й. Хейзинга ; пер. с нидерланд. и примеч. В. В. Ошиса ; общ. ред. и послесл. Г. М. Тавризян. – М. : Прогресс : Прогресс-Академия, 1992. – 464 с.

9. *Хвир, Н.* Состояние и проблемы охраны нематериального культурного наследия Республики Беларусь / Н. Хвир // Аўтэнтычны фальклор : праблемы вывучэння, захавання, пераймання : зб. навук. прац удзельнікаў ІІІ Міжнар. навук.-практ. канф., Мінск, 29–30 крас. 2009 г. / БДУКМ ; рэдкал.: М. А. Мажэйка (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУКМ, 2009. – С. 34–35.

Дадатковая

1. *Буланов, А.* Обучение по модульным программам / А. Буланов // Народное образование. – 1999. – № 7-8. – С. 87–88.

2. *Гужалоўскі, А. А.* Музеі Беларусі (1918–1941 гг.) / А. А. Гужалоўскі. – Мінск : Нац. арх. Рэсп. Беларусь, 2002. – 164, [1] с.

3. *Данилова, М. М.* Организация самостоятельной работы студентов / М. М. Данилова. – М. : Знание, 1990. – 47 с.

4. *Фядосік, А. С.* Прынцыпы класіфікацыі і выдання фальклорных твораў у шматтомным зводзе беларускай народнай творчасці ў параўнальным супастаўленні са зводамі іншых славянскіх народаў : даклады / АН БССР, Беларус. кам-т славістаў / А. С. Фядосік. – Мінск : Навука і тэхніка, 1983. – 44 с.

Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Балы	Паказальнікі ацэнкі
1 (адзін)	Веданне студэнтам асобных фактаў, з’яў і тэрмінаў вывучаемай дысцыпліны
2 (два)	Устойлівая фіксацыя ў памяці студэнта асобных фактаў, з’яў і тэрмінаў вывучаемай дысцыпліны
3 (тры)	Аднаўленне студэнтам часткі праграмнага матэрыялу па памяці. Ізаляванасць ведаў па асобных тэмах, персаналіях, крыніцах
4 (чатыры)	Недастаткова сістэмнае ўсведамленне студэнтам вывучаемай дысцыпліны (ролі і месца УВА ў дзейнасці сучасных устаноў сацыякультурнай сферы, шляхоў і сродкаў засваення фальклору). Веданне даследчай і навукова-метадычнай літаратуры
5 (пяць)	Усведамленне большай часткі праграмнага вучэбнага матэрыялу (апісанне праблемнага поля адукацыі ва УВА), веданне структуры аналізу навучання. Наяўнасць неістотных памылак
6 (шэсць)	Сістэмнае ўсведамленне большай часткі праграмнага вучэбнага матэрыялу. Веданне асноўнай навуковай літаратуры і метадычнага фонду па дысцыпліне. Наяўнасць неістотных памылак
7 (сем)	Поўныя, трывалыя веды. Разгорнутае апісанне і тлумачэнне аб’ектаў вывучэння, раскрыццё праблем адукацыі ва УВА, фармуліроўка вывадаў. Уменне аналізаваць вучэбны працэс. Наяўнасць адзінкавых неістотных памылак
8 (восем)	Поўныя, трывалыя, глыбокія веды. Свабоднае апераванне вучэбным матэрыялам дысцыпліны. Раскрыццё сутнасці тэарэтычных пытанняў, пацвярджэнне аргументамі і фактамі. Веданне асноўнай і дадатковай літаратуры па дысцыпліне. Наяўнасць адзінкавых неістотных памылак
9 (дзесяць)	Усведамленне студэнтам працэсаў сацыяльна карыснага выкарыстання адукацыі і веданне інавацыйных шляхоў і сродкаў яе ўдасканалення, асэнсаванне вопыту па эстэтычным аздабленні навучання. Раскрыццё сутнасці тэарэтычных пытанняў, пацвярджэнне аргументамі і фактамі. Уменне аналізаваць структуру вучэбнага працэсу, карыстацца навукова-метадычнай літаратурай па акрэсленых пытаннях. Наяўнасць адзінкавых неістотных памылак
10 (дзесяць)	Глыбокае асэнсаванне праблем арганізацыі вучэбнага працэсу ва УВА як навуковай галіны. Разуменне студэнтам агульнатэарэтычных пытанняў адукацыі ва УВА на сучасным этапе. Уменне прымяняць свае веды ў кантэксце прафесійнай дзейнасці, аналізаваць з’явы традыцыйнай духоўнай культуры з улікам набытых ведаў, карыстацца навуковай літаратурай па эстэтыцы і экалогіі культуры, праблемах і тэндэнцыях этнамастацкай адукацыі

Рэкамендаваныя сродкі дыягностыкі

Для дыягностыкі прафесійных кампетэнцый, выяўлення ўзроўню засваення ведаў і ўменняў па дысцыпліне рэкамендаваны наступны інструментарый:

- падрыхтоўка прэзентацый;
- падрыхтоўка пісьмовых кантрольных работ (заданняў);
- напісанне рэфератаў па асобных раздзелах дысцыпліны;
- напісанне дакладаў на навуковыя канферэнцыі па асобных тэмах дысцыпліны;
- вуснае апытанне студэнтаў на семінарах па распрацаваных тэмах.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Вучэбнае выданне

**УВОДЗІНЫ Ё СПЕЦЫЯЛЬНАСЦЬ
І ІНФАРМАЦЫЙНАЯ КУЛЬТУРА СПЕЦЫЯЛІСТА**

*Вучэбная праграма
па спецыяльнасці 1-18 01 01 Народная творчасць
(па напрамках), напрамку спецыяльнасці
1-18 01 01-05 Народная творчасць (фальклор)*

Карэктар В. Б. Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар А. У. Гіцкая

Падпісана ў друк 2013. Фармат 60x84¹/₁₆.
Папера пісчая № 2. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 0,70. Ул.-выд. арк. 0,41. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
УА «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».
ЛІ № 02330/0003939 ад 19.05.2011.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.